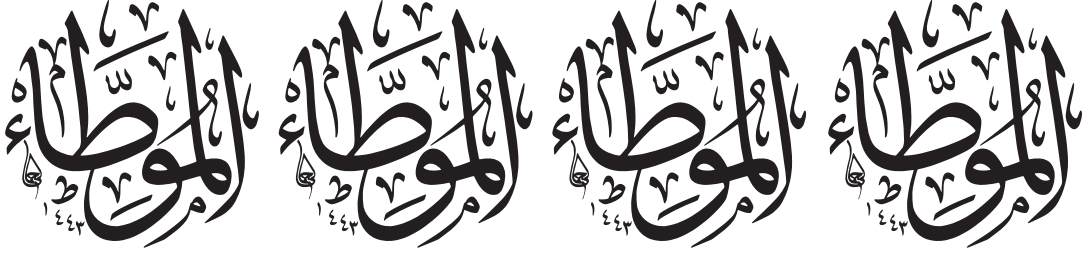

İMAM MÂLİK

MUVATTA'

ŞERHİ

İMAM MUHAMMED RİVÂYETİ

-2-

TERCÜME, ŞERH VE TAHRIÇ

İSMAIL KARAGÖZOĞLU

kayihan

İÇİNDEKİLER

HAC KİTABI

149- Mîkatlar.....	13
150- Kişinin İhramını Namazının Peşinden ve	19
Devesini Kaldırıldığı Zaman Giymesi	19
151- Telbiye.....	23
151- Telbiye Ne Zaman Kesilir/Bırakılır?.....	25
153- Telbiye Okurken Sesi Yükseltmek.....	30
154- Kıran Haccı	33
(Hac ve Umreyi Beraber Yapmak).....	33
155- Mukim Olduğu Halde Hedy Kurbanı Gönderen Kimse	44
156- Kurbanlıklara Gerdanlık Asmak ve Onları İşaretlemek.....	49
157- İhrama Girmeden Koku Sürünmek.....	55
158- Hedy Kurbanı Yolda Helak Olan ve Bedene Nezreden Kimse.....	60
159- Mecbur Kalınca Hediyelik Kurbanına Binen Kimse	68
160- Bit Öldüren veya Kıl Koparan İhramlı Kimse.....	71
161- İhramlının Kan Aldırması	74
162- İhramlının Yüzünü Örtmesi	76
163- Başını Yıkayan veya Yıkayan İhramlı.....	79
164- İhramlının Giymesinin Mekrûh Olduğu Elbiseler	85
165- İhramlının Öldürmesine Ruhsat Verilen Hayvanlar.....	91
166- Haccı (Arafat'ta Vakfeyi) Kaçıran Kimse.....	97
167- İhramlının Devesinden Keneyi Çıkarıp Atması	102
168- İhramlının Kuşak ve Kese Takması	105
169- İhramlının Cildini Kaşması	106
170- İhramlının Evlenmesi.....	108
171- İkinci ve Sabah Namazlarından Sonra Tavaf Yapmak	112

-6-

172- İhramlı Olmayanın Avladığı Avdan İhramlı Bir Kimse Yiyebilir mi? ...	115
173- Hac Ayları İçinde Umre Yaptıktan Sonra Hac Yapmadan Memleketine Dönen Kimse	126
174- Ramazan Ayında Umre Yapmanın Fazileti	131
175- Temettu Haccı Yapan Kimse ve Üzerine Düşen Hedy Kurbanı	133
176- Kâbe'de Remel.....	137
177- Mekkeli ve Başkası, Hac veya Umrede Remel Yapması Vacip midir? ..	140
178- Umre Yapan Erkek veya Kadın Üzerine Saçı Kısaltmak ve Hedy Kurbanı Vacip Olur mu?	142
179- İhramsız Mekke'ye Girmek.....	145
180- Saçı Kazıtmanın Fazileti ve Kısaltmanın Yeterli Miktarı.....	147
181- Hac veya Umre İçin Mekke'ye Gelmeden Önce veya Geldikten Sonra Hayız Olan Kadın.....	151
182- Ziyaret Tavafından Önce Kâbe'yi Tavaf Etmeden Önce Hayız Olan Kadın	157
183- Hac ve Umreye Gitmek İsteyen Kadın İhrama Girmeden Önce Hayız Olur veya Doğurursa.....	163
184- Hacda İstihaza Kanı Gören Kadın.....	165
185- Mekke'ye Girmeden Evvel Gusül Almanın Müstehap Olması.....	167
186- Safa ve Merve Arasında Sa'y	169
187- Kâbe'yi Binekli veya Yürüyerek Tavaf Etmek.....	174
188- Haceru'l-Esved'i Selamlamak.....	180
189- Kâbe'nin İçinde Namaz Kılmak	187
190- Ölenin veya Yaşlının Yerine Hacca Gitmek.....	191
191- Terviye Gününde Mina'da Namaz.....	196
192- Arefe Günü Arafat'ta Gusül Almak	198
193- Arafat'tan Ayrılış	199
194- Muhassır Vadisi	201
195- Müzdelife'de Namaz.....	203
196- Bayram Gününde Akabe Cemresinden Sonra Hacıya Haram Olan Şey	206
197- Akabe Cemresi Nereden Taşlanır?	209
198- Bir İlet Sebebiyle veya İlletsiz, Şeytan Taşlamayı Geciktirmek ve Bunun Mekrûh Olması.....	211
199- Şeytanı Binek Üzerinde Taşlamak.....	213
200- Şeytan Taşlarken Ne Söylenir? Ve İki Cemrede Durmak	215
201- Şeytan Taşlama, Zevalden Önce midir, Sonra mı?.....	218

202- Mina Günlerinde Akabe'nin Arkasında Gecelemek ve Bunun Mekkûh Olması.....	219
203- Hacda Bir Vazifeyi Diğerinden Önce Yapan Kimse.....	221
204- Avlanmanın Cezası.....	225
205- Ezizyet Veren Şeylerden Dolayı Baş Kazıtmanın Kefâreti.....	227
206- Zayıf Hacıların Müzdelife'den Erken Gönderilmesi.....	230
207- Kurbanlık Deve ve Sığırın Üzerine Örtülen Örtü.....	233
208- Muhsar (Bir Mani Sebebiyle Hacca Gidememek).....	236
209- İhramlının Kefenlenmesi.....	239
210- Müzdelife Gecesinde Arafat'a Ulaşan Kimse.....	241
211- Nefru'l-Evvel Gününde Mina'da İken Güneş Batan Kimse.....	244
212- Tıraş Olmadan Mina'dan Ayrılan Kimse.....	245
213- Arafat'tan Ayrılmadan Önce Hanımı İle Beraber Olan Kimse.....	246
214- İhramı Vaktinden Önce Giymek.....	248
215- Hac ve Umreden Dönmek.....	250
216- Hacdan Dönüş.....	252
217- İhramdan Çıkacak Olan Kadının Saçını Kestirmeden Onu Taraması Mekkûhtur.....	256
218- El-Muhassab'ta Konaklamak.....	257
219- Mekke'de İhrama Giren Hacı Kâbe'yi Tavaf Eder mi?.....	259
220- İhramlının Kan Aldırması.....	261
221- Mekke'ye Silahla Girmek.....	264

NIKÂH KİTABI

222- Birden Çok Eşi Olan Koca, Günleri Hanımları Arasında Nasıl Taksim Eder.....	271
223- Erkeğin Kadına Vereceği Mehrin En Azı.....	275
224- Erkek, Bir Kadını Halası İle Beraber Bir Nikâhta Cem Edemez.....	279
225- Din Kardeşinin Dünürücü Olduğu Kadına Dünürücü Olmak.....	281
226- Evlenme Hususunda Dul Kadın, Kendisi Hakkında Velisinden Daha Çok Hak Sahibidir.....	283
227- Dörtten Fazla Eşi Olan Erkek Tekrar Evlenmek İsterse.....	286
228- Mehri İcap Ettiren Şey?.....	290
229- Şiğâr Nikâhı.....	293
230- Gizli Evlilik.....	296
231- Sahip Olduğu Anne ve Kız Cariyeyi Bir Nikâhta Tutmak.....	300

232- Kadın veya Erkekta Bulunan Bir Hastalıktan Dolayı Erkeğin Kadınla Beraber Olamaması	303
233- Bekâr Kızı Evlendirmek İçin Kendisinden İzin Alınır	307
234- Velisiz Nikâh	310
235- Evlenip Vefat Edinceye Kadar Mehir Tespit Etmeyen Adam	318
236- İddet zamanı içinde evlenen kadın.....	322
237- Azl (Meninin Dışarı Atılması)	328

BOŞANMA KİTABI

238- Sünnet Üzere Boşamak.....	337
239- Kölenin Hür Eşini Boşaması.....	341
240- Kesin Talâkla Boşanmış ve Kocasını Vefat Eden Kadının Evinden Başka Yerde Gecelemesinin Mekkûh Olması.....	345
241- Kölesine Evlenme İzni Veren Şahsın Onu Boşaması Caiz midir?	348
242- Kadın, Kendisine Verilen Mehirden Daha Az veya Daha Fazlasını Vererek Kocasından Boşanmak İstemesi.....	351
243- Hulû', Kaç Talâktır?	354
244- "Fılan Kadınla Evlendiğim Zaman, O Boş Olsun" Diyen Adam.....	355
245- Kocasını Tarafından Bir veya İki Talâkla Boşanan Kadın Başkası İle Evlendikten Sonra İlk Kocasını İle Evlenmesi	359
246- Koca, Karısının Boşanma Hakknı Kendisine veya Başkasına Verirse.....	362
247- Evli Olduğu Cariyeyi Boşadıktan Sonra Onu Satın Alan Erkek.....	369
249- Hastanın Boşaması	372
250- Hamile İken Kocasını Tarafından Boşanan veya Kocasını Ölen Kadın.....	375
251- İlâ': Hanımına Yaklaşmayacağına Yemin Etmek.....	378
252- Gerdeğe Girmeden Önce, Evlendiği Kadını Boşayan Koca.....	383
253- Boşanan Kadın Başka Bir Erkekle Evlenip Gerdeğe Girmeden Kocasını Tarafından Boşanırsa.....	385
254- İddeti Dolmadan Sefere Çıkan Kadın	387
255- Mut'a Nikahı	389
256- İki Kadınla Evli Olan Erkek, Birinin Rızası İle Diğerini Tercih Etmesi ...	393
257- Liân	397
258- Boşama Mut'ası (Hediyesi)	402
259- İddet Bekleyen Kadına Mekkûh Olan Şeyler	404
260- Boşanmış veya Kocasını Ölmüş Kadının İddet Müddeti Dolmadan Evinden Ayrılması	407

261- Ümmü Veledin İddeti	413
262- “Haliyye”, “Beriyye” ve Buna Benzer Boşama Çeşitleri.....	416
263- Doğan Çocuğu Kendisine Benzemeyen Adam	419
264- Kocasından Önce Müslüman Olan Kadın	421
265- Hayız Müddetinin Sonu	426
266- Kocası Tarafından Ric’î Talâkla Boşanıp, Bir veya İki Hayız Gördükten Sonra Hayızdan Kesilen Kadın.....	432
267- İstihâza Kanı Gören Kadının İddeti.....	437
268- Süt Emme	439
Sütbaba (Lebenü'l-Fahl)	441
Hangi Emme Nikâhı Haram Kılar?	442

KURBANLIKAR KİTABI

269- Kesilmesi Caiz Olan Kurbanlıklar	451
270- Kesilmesi Mekrûh Olan Kurbanlıklar	455
271- Kurbanların Etleri	457
272- Kurban Bayramına Gitmeden Kurbanını Kesen Adam	462
273- Birden Fazla İnsan İçin Kesilen Kurbanlık.....	465
273-Hayvan Kesme.....	470
Taşla Hayvan Kesilir mi?.....	470
Kanı Akıtan Herhangi Bir Şeyle Hayvanı Kesmek	471
274- Avlanmak ve Yırtıcı Hayvanlardan Etinin Yenilmesi Mekrûh Olanlar	475
Köpek Dişî Olan Yırtıcı Hayvanların Eti Haramdır	476
275- Kertenkele Yemek.....	478
276- Denizin Sahile Attığı Balık ve Diğerleri.....	484
277- Suda Ölen Balık.....	486
278- Annesini Kesmek Cenini Kesmek Hükmündedir.....	488
279- Çekirge Yemek.....	490
280- Arap Hıristiyanlarının Kestikleri	493
281- Taşla Öldürülen Hayvan.....	496
282- Koyun ve Diğer Hayvanların Ölmeden Önce Kesilmesi.....	498
283- Besmele İle Kesilip Kesilmediği Bilinmeden Satın Alınan Et.....	500
284- Eğitilmiş Köpekle Avlanmak	502
285- Akıka Kurbanı.....	506
Akıka Kurbanının Etinden Kesen Kimse ve Ailesi Yiyebilir.....	508
Yeni Doğan Çocuğun Saçı Ağırlığına Sadaka Vermek	508

DİYETLER KİTABI

-10-

286- Dudakların Diyeti	520
287- Kasten Öldürmenin Diyeti	521
288- Hata İle Öldürmenin Diyeti	524
289- Dişlerin Diyeti	526
290- Kararmış Dişin ve Görme Duyusu Giden Gözün Diyeti	528
291- Bir Adamı Beraberce Öldüren Topluluk	530
292- Karısının Diyetine Vâris Olan Koca, Kocasının Diyetine Vâris Olan Kadın	532
293- Yaralamaların Diyeti	534
294- Ceninin Diyeti	537
295- Yüz ve Başta Kemiğe Dayanan Yaralama	539
296- Kuyuya Düşerek Ölenin Kanı Hederdir	540
297- Hata İle Öldüren ve Âkilesi Bilinmeyen Adam	545
298- Kasâme	548

HIRSIZLIKTA HAD CEZASI KİTABI

299- Efendisinden Çalan Köle	558
300- Meyve veya Buna Benzer Korunmayan Malları Çalmak	560
301- Kendisinden El Kesilen Miktarda Mal Çalınan Kimse Mahkemede Malı Hırsıza Hibe Etmesi	564
302- El Kesmeyi Gerektiren Miktar	568
303- Hırsızlık Yapıp Eli Kesilen Adam Tekrar Hırsızlık Yaparsa	572
304- Önce Kaçan Sonra Hırsızlık Eden Köle	576
305- Yankesici	579
İNDEKS	581

149- Mikatlar

بَابُ: الْمَوَاقِيتِ

٣٨٠ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، حَدَّثَنَا نَافِعٌ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ”يَهْلُ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ، وَيَهْلُ أَهْلُ الشَّامِ مِنَ الْجُحْفَةِ، وَيَهْلُ أَهْلُ نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ“ قَالَ ابْنُ عُمَرَ: وَيَزْعُمُونَ أَنَّهُ قَالَ: وَيَهْلُ أَهْلُ الْيَمَنِ مِنْ يَلْمَمٍ

380- Muhammed, Mâlik'ten, o Abdullah'ın azatlısı Nâfi'den, o Abdullah b. Ömer'den şöyle rivâyet etmiştir:

Allah Resûlü Sallelâhu Aleyhi ve Sellem: “**Medineliler Zülhuleyfe’de ihrama girerler. Şamlılar, Cuhfe’de ihrama girerler. Necidliler, Karn’da ihrama girerler**” buyurdu.

Abdullah b. Ömer: “Bazılarının iddia ettiğine göre Allah Resûlü: “**Yemenliler, Yelemlem’de ihrama girer**” demiş.¹

٣٨١ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: ”أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَنْ يَهْلُوا مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ، وَأَهْلَ الشَّامِ مِنَ الْجُحْفَةِ، وَأَهْلَ نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ“ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: أَمَّا هَؤُلَاءِ الثَّلَاثِ فَسَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُخْبِرْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ”وَأَمَّا أَهْلُ الْيَمَنِ، فَيَهْلُونَ مِنْ يَلْمَمٍ“

381- Muhammed, Mâlik'ten, o Abdullah b. Dinar'dan şöyle rivâyet etmiştir:

Abdullah b. Ömer şöyle dedi: “**Hz. Peygamber (s.a.v.), Medinelilerin Zülhuleyfe’de, Şamlıların Cuhfe’de, Necidlilerin Karn’da ihrama girmelerini emretti.**”²

² Yahya b. Yahya el-Leysi, Muvatta, 750.

150- Kişinin İhramını Namazının Peşinden ve Devesini Kaldırdığı Zaman Giymesi

بَابُ: الرَّجُلِ يُحْرِمُ فِي دُبْرِ الصَّلَاةِ وَحَيْثُ يَنْبَعُثُ بِهِ بَعِيرُهُ

۳۸۴ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، أَخْبَرَنَا نَافِعٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ عُمَرَ كَانَ "يُصَلِّي فِي مَسْجِدِ ذِي الْحَلِيفَةِ، فَإِذَا انْبَعَثَ بِهِ رَاحِلَتُهُ أَحْرَمَ"

-19-

384- Muhammed, Mâlik'ten, o Nâfi'den, o İbn Ömer'den şöyle rivâyet etmiştir:

"Hz. Ömer, Zülhuleyfe mescidinde namazını kılar, devesine bineceği zaman ihrama girer/niyet eder ve telbiye getirirdi."²⁰

۳۸۵ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: "بَيِّدَاؤُكُمْ هَذِهِ الَّتِي تَكْذِبُونَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا، وَمَا أَهْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا مِنْ عِنْدِ الْمَسْجِدِ مَسْجِدِ ذِي الْحَلِيفَةِ"

قَالَ مُحَمَّدٌ: وَبِهَذَا نَأْخُذُ يُحْرِمُ الرَّجُلُ إِنْ شَاءَ فِي دُبْرِ صَلَاتِهِ، وَإِنْ شَاءَ حِينَ يَنْبَعُثُ بِهِ بَعِيرُهُ، وَكُلُّ حَسَنٌ وَهُوَ قَوْلُ أَبِي حَنِيفَةَ، وَالْعَامَّةُ مِنْ فُقَهَائِنَا

385- Muhammed, Mâlik'ten, o Musa b. Ukbe'den,²¹ o Salim b. Abdullah'tan, o İbn Ömer'den şöyle rivâyet etmiştir:

"Allah Resûlü Sallelâhu Aleyhi ve Sellem'e yalan isnâd ettiğiniz Beydâ'nız var ya, Resûlullah Zülhuleyfe'deki mescitte ihrama girmiştir."²²

²⁰ Yahya b. Yahya el-Leysi, *Muvatta*, 759; Buhârî, 1554.

²¹ Musa b. Ukbe (141/758): ez-Zübeyr ailesinin azatlısıdır. Güvenilir, fakih ve Meğâzî ilminde imamdır. (İbn Hacer, *et-Takrîb*, s. 787.) Zehebî, Musa b. Ukbe'nin meğâzî konusunda eser yazan ilk kişi olduğunu belirtir (bkz: *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ'*, VI/114).

²² Yahya b. Yahya el-Leysi, *Muvatta*, 757; Buhârî, 1541; Müslim, 1186; Ebû Dâvûd, 1771; Tirmizî, 831; Neseî, 3723; İbn Mâce, 2916; Ahmed, *el-Müsned*, 4570; İbn Hibbân, *Sahîh*, 3762.

151- Telbiye Ne Zaman Kesilir/Bırakılır?

بَابُ: مَتَى تُقَطَعُ التَّلْبِيَةُ

۳۸۷ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الثَّقَفِيُّ، أَنَّهُ أَخْبَرَهُ، أَنَّهُ سَأَلَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَهُمَا غَادِيَانِ إِلَى عَرَفَةَ: كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْيَوْمِ؟ قَالَ: "كَانَ يَهْلُ الْمَهْلُ، فَلَا يُنْكَرُ عَلَيْهِ، وَلَا يُكَبِّرُ الْمُكَبِّرُ، فَلَا يُنْكَرُ عَلَيْهِ"

-25-

387- Muhammed, Mâlik'ten, o Muhammed b. Ebûbekir es-Sakafi'den³⁸ rivâyet ettiğine göre o, Enes b. Mâlik'le beraber Arafat'a giderken ona: "Hz. Peygamber (s.a.v.) ile beraberken bu gün nasıl yapıyordunuz?" diye sordu.

Enes b. Mâlik Radıyallâhu Anh: "İsteyen telbiyede bulunur, dileyen de tekbir getirirdi. Hiç kimse kimseyi yadırgamazdı" dedi.³⁹

۳۸۸ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: "كُلُّ ذَلِكَ قَدْ رَأَيْتُ النَّاسَ يَفْعَلُونَهُ، فَأَمَّا نَحْنُ فَنُكَبِّرُ"
قَالَ مُحَمَّدٌ: بِذَلِكَ نَأْخُذُ عَلَى أَنَّ التَّلْبِيَةَ هِيَ الْوَاجِبَةُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ إِلَّا أَنَّ التَّكْبِيرَ لَا يُنْكَرُ عَلَى حَالٍ مِنَ الْحَالَاتِ وَالتَّلْبِيَةَ لَا يَنْبَغِي أَنْ تَكُونَ إِلَّا فِي مَوْضِعِهَا

388- Muhammed, Mâlik'ten, o İbn Şihâb'tan, o Abdullah b. Ömer'den şöyle rivâyet etmiştir:

"İnsanların bunların hepsini (telbiye, tekbir vs) yaptığını gördüm. Bize gelince, biz tekbir getiririz."⁴⁰

³⁸ Muhammed b. Ebûbekir es-Sakafi: Hicazlı güvenilir bir ravidir. 121-130 seneleri arasında vefat etmiştir. (İbn Hacer, *et-Takrîb*, s. 658)

Abdülhay el-Leknevi'nin ez-Zürkânî'den naklettiğine göre bu zatın Hz. Enes veya başkasından bu rivayetten başka rivayeti yoktur. (Bkz: Leknevi, *et-Ta'liku'l-Mümecced*, II/244.)

³⁹ Yahya b. Yahya el-Leysi, *Muvatta*, 771; Buhâri, 970; Müslim, 3097; Ahmed, *el-Müsned*, 12069.

Bu rivâyetin Abdullah b. Ömer'den olan varyantı için bkz: Müslim, 1284; Ebû Dâvûd, 1816; Neseî, 3975; Ahmed, *el-Müsned*, 4733.

⁴⁰ Müslim, 1284; Ahmed, *el-Müsned*, 4850; Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, 6272.

155- Mukim Olduğu Halde Hedy Kurbanı Gönderen Kimse

بَابُ: مَنْ أَهْدَى هَدِيًّا وَهُوَ مُقِيمٌ

-44-

٣٩٨ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، أَنَّ عَمْرَةَ بِنْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَتْهُ، أَنَّ ابْنَ زِيَادِ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ كَتَبَ إِلَى عَائِشَةَ، أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ، قَالَ: ” مَنْ أَهْدَى هَدِيًّا حَرْمَ عَلَيْهِ مَا يَحْرُمُ عَلَى الْحَاجِّ، وَقَدْ بَعَثْتُ بِهِدِي، فَاكْتُبِي إِلَيَّ بِأَمْرِكَ، أَوْ مُرِّي صَاحِبَ الْهَدْيِ، قَالَتْ عَمْرَةُ: قَالَتْ عَائِشَةُ: لَيْسَ كَمَا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ، أَنَا فَتَلْتُ قَلَائِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي ثُمَّ قَلَدَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ، وَبَعَثَ بِهَا مَعَ أَبِي، ثُمَّ لَمْ يَحْرُمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ شَيْءٌ كَانَ أَحَلَّهُ اللَّهُ حَتَّى نَحَرَ الْهَدْيِ ” قَالَ مُحَمَّدٌ: وَبِهَذَا نَأْخُذُ، وَإِنَّمَا يَحْرُمُ عَلَى الَّذِي يَتَوَجَّهُ مَعَ هَدْيِهِ يُرِيدُ مَكَّةَ، وَقَدْ سَاقَ بَدَنَةً وَقَلَدَهَا، فَهَذَا يَكُونُ مُحْرِمًا حِينَ يَتَوَجَّهُ مَعَ بَدَنَتِهِ الْمُقْلَدَةَ بِمَا أَرَادَ مِنْ حَجٍّ، أَوْ عُمْرَةٍ، فَأَمَّا إِذَا كَانَ مُقِيمًا فِي أَهْلِهِ لَمْ يَكُنْ مُحْرِمًا، وَلَمْ يَحْرُمْ عَلَيْهِ شَيْءٌ حَلَّ لَهُ، وَهُوَ قَوْلُ أَبِي حَنِيفَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى

398- Muhammed, Mâlik'ten, o Abdullah b. Ebûbekir b. Muhammed b. Amr b. Hazm'dan, o Amra bint Abdurrahman'dan şöyle rivâyet etmiştir:

Ziyâd b. Ebû Süfyân, Hz. Âişe'ye Abdullah b. Abbâs'ın şunları söylediğini yazmıştır: “**Kim bir hediyelik kurban gönderecek olursa, o hediyelik kurban kesilinceye kadar, Hac yapan kimseye haram olan her şey ona da haram olur. İşte ben de bir kurbanlık gönderiyorum.**”

Ziyâd devamla: “*Bana emrini yaz. Ya da sana hediye/mektup getiren elçiye emret*” dedi.

Amra dedi ki: Bunun üzerine Hz. Âişe dedi ki:

“**Durum İbn Abbâs'ın dediği gibi değildir. Resûlullah (Sallallâhu aleyhi ve sellem)'in hediyelik kurbanlıklarının gerdanlıklarını kendi ellerimle eğerdim. Sonra Resûlullah (Sallallâhu aleyhi ve sellem) onları kendi eliyle kurbanlıklara taktı. Ardından bu kurbanlıkları babamla gönderdi. Sonra,**

158- Hedy Kurbanı Yolda Helak Olan ve Bedene Nezreden Kimse

باب من ساق هديا فعطب في الطريق أو نذر بدنة

٤٠٤ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: مَنْ سَاقَ بَدَنَةً تَطَوُّعًا، ثُمَّ عَطِبَتْ فَنَحَرَهَا فَلْيَجْعَلْ قِلَادَتَهَا وَنَعْلَهَا فِي دَمِهَا، ثُمَّ يَتْرُكْهَا لِلنَّاسِ يَأْكُلُونَهَا، وَلَيْسَ عَلَيْهِ شَيْءٌ، فَإِنْ هُوَ أَكَلَ مِنْهَا، أَوْ أَمَرَ بِأَكْلِهَا فَعَلَيْهِ الْعُزْمُ.

-60-

404- Muhammed, Mâlik'ten, o İbn Şihâb'tan, o Saîd b. Müseyyeb'ten şöyle rivâyet etmiştir:

“Kim, Kâbe’ye nafile bir kurban gönderir, sonra da hayvan sakatlanırsa onu derhal keser. Kurbanın üzerindeki gerdanlık ve (nişane için konulmuş olan) ayakkabıları kanına sürer sonra da insanların yemesi için terk eder. Hacının üzerine başka bir şey lazım gelmez. Eğer kendisi onun etinden yer veya yenilmesini emrederse yediğinin kıymetini öder.”¹⁴⁰

Açıklama:

عَطِبَ / Atıbe: Ölmesi yaklaşan, yürümesi mümkün olmayan hayvan, demektir.¹⁴¹

Kurbanın üzerindeki gerdanlık ve (nişane için konulmuş olan) ayakkabıları kanına sürer sonra da insanların yemesi için terk eder. Devenin üzerinde bulunan gerdanlık ve nişane ayakkabılarının kesilen devenin kanına sürülüp üzerine konması, bu devenin hedy kurbanı olduğu, zenginlerin değil sadece fakirlerin yemesi için bir işarettir.

İmam Mevslî der ki: “Beraberinde götürdü hedy kurbanı helak olursa bakarız, eğer nafile ise yerine yeni bir başka hediyeye kurban alması gerekmez. Çünkü niyetle tayin etmiş ve ortadan kalkmıştır.

¹⁴⁰ Yahya b. Yahya el-Leysî, *Muvatta*, 886; Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V/243. Hadisin ravileri güvenilir, isnadı sahihtir.

¹⁴¹ Ali el-Kârî, *Şerhu Müşkilâti'l-Muvatta*, II/359; İbnü'l-Esîr, *en-Nihâye*, s.825.

قَالَ مُحَمَّدٌ: وَبَقَوْلِ أَبِي أَيُّوبَ نَأْخُذُ، لَا نَرَى بِأَسَا أَنْ يَغْسِلَ الْمُحْرِمُ رَأْسَهُ بِالْمَاءِ،
وَهَلْ يَزِيدُهُ الْمَاءُ إِلَّا شَعْتًا؟ ! وَهُوَ قَوْلُ أَبِي حَنِيفَةَ، وَالْعَامَّةِ مِنْ فُقَهَائِنَا

420- Muhammed, Mâlik'ten, o Zeyd b. Eslem'den, o İbrahim¹⁹⁷ b. Abdullah b. Huneyn'den, o babasından (Abdullah b. Huneyn)¹⁹⁸ şöyle rivâyet etmiştir:

-80-

Abdullah b. Abbâs ile Misver b. Mahreme,¹⁹⁹ el-Ebvâ'da anlaşmazlığa düştüler. İbn Abbâs: “İhramlı başını yıkayabilir” derken, Misver: “İhramlı başını yıkamaz” diyordu.

Bunun üzerine İbn Abbâs, Huneyn'in oğlunu Ebû Eyyûb el-Ensârî'ye gönderdi. Onu, İki direk arasına gerilmiş bir ipe asılı perdeler arkasında yıkanırken buldu.

Abdullah b. Huneyn: “Ebû Eyyûb'a selam verdim.”

Ebû Eyyûb: (Başına su döken adama) “**Bu kim?**” diye sordu.

Ben: “Huneyn'in oğlu Abdullah'ım. Beni sana Abdullah b. Abbâs bir şey sormam için gönderdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) ihramlı iken başını nasıl yıkardı?” dedim.

Ebû Eyyûb, eliyle ipe gerili olan perdeyi hafif indirerek, başını benim göreceğim şekilde elleriyle ileri-geri ovmaya başladı ve su döken zata da “**Başıma su dök!**” dedi.

¹⁹⁷ İbrahim b. Abdullah: Künyesi Ebû İshak olup Medineli güvenilir bir ravidir. 100/718 senesinden sonra vefat etmiştir. (İbn Hacer, *et-Takrîb*, s. 91)

¹⁹⁸ Abdullah b. Huneyn: Güvenilir bir ravidir. Halife Yezid b. Abdülmelik'in hilafetinin evvelerinde vefat etmiştir. (İbn Hacer, *et-Takrîb*, s. 391)

¹⁹⁹ Misver b. Mahreme (ö. 64/684): Kendisi ve babası sahâbedendir. (İbn Hacer, *et-Takrîb*, s.752) Misver b. Mahreme Radyallâhu Anhüma, Hicretten iki yıl sonra Mekke'de dünyaya gelmiştir. Mekke fethinde (11 Ocak 630) İslâm'ı kabul eden babası fetihten hemen sonra zilhicce ayında Misver'i Medine'ye götürdü. Daha önce hicret etmiş olan annesi Şifâ, Abdurrahman b. Avf'ın kız kardeşidir. Resûl-i Ekrem vefat ettiğinde sekiz yaşında olan Misver'in, Vedâ hacı sırasında hac menâsikini çok yakınında bulunduğu Resûlullah'tan bizzat öğrendiği ve uyguladığı belirtilmektedir. Abdest almakta olan Resûlullah'ın elbisesinin üst kısmını bir yahudinin teşvikiyle yukarıya doğru toplayarak onun sırtındaki nübüvvet mührünü görmüş, bunu farkedene Hz. Peygamber geriye dönüp Misver'e tebessüm ederek yüzüne bir avuç su atmıştır.

Misver'in, yerine seçilecek halifeyi belirlemek için Hz. Ömer'in tayin ettiği şûra heyetinde yer alan dayısı Abdurrahman b. Avf'a bu hususta yardımcı olduğu ve toplantının onun evinde yapıldığı zikredilmiştir.

Yezid'in ordusu tarafında kuşatılan Kâbe'de yangın çıkardıkları sırada Hicr'de namaz kılmakta olan Misver, yüzüne isabet eden bir taşla yaralandı. Beş gün sonra da 64 Rebü'lâhîrinin başlarında vefat etti. Abdullah b. Zübeyr'in kıldırıldığı cenaze namazının ardından Cennetü'l-muallâ'da defnedildi. (Bkz: Hâbil Nazlıgöl, *Misver b. Mahreme*, DİA, c.30, s.192-193.)

164- İhramlının Giymesinin Mekrûh Olduğu Elbiseler

بَابُ: مَا يُكْرَهُ لِلْمُحْرِمِ أَنْ يَلْبَسَ مِنَ الثِّيَابِ

٤٢٢ - أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، أَخْبَرَنَا نَافِعٌ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاذَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ؟ فَقَالَ: ”لَا يَلْبَسُ الْقُمُصَّ، وَلَا الْعَمَائِمَ، وَلَا السَّرَاوِيلاتِ، وَلَا الْبَرَانِسَ، وَلَا الْخِفَافَ إِلَّا أَحَدًا لَا يَجِدُ نَعْلَيْنِ، فَيَلْبَسُ خُفَيْنِ وَيَقْطَعُهُمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ، وَلَا تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّهُ الزَّعْفَرَانُ، وَلَا الْوَرَسَ“

-85-

422- Muhammed, Mâlik'ten, o Nâfi'den, o İbn Ömer'den şöyle rivâyet etmiştir:

Bir adam, Hz. Peygamber (s.a.v.)'e: “İhramlı, hangi elbiseleri giyebilir?” diye sordu.

Allah Resûlü: “İhramlı gömlek giyemez, sarık sarmaz, şalvar, bornoz ve mest giyemez. Ancak, terlik bulamayanlar mestlerin üst tarafından topuklara kadar kesmek giyebilirler. Kadınlar da safran veya vers sürülmüş hiçbir elbiseyi giyemezler” buyurdu.²⁰⁹

Açıklama:

البَرَانِسُ/Bornoz: Şapkası olan her türlü giysi, demektir.²¹⁰

الْوَرَسُ/Vers: Sarı boya veren bir bitkidir.

Kütüb-ü Sitte imamlarının rivâyetinde Hz. Peygamber (s.a.v.)'e soru soran kimse “İhramlı kimse hangi elbiseleri giymeyi terk eder” şeklinde sormuştur.²¹¹

²⁰⁹ Yahya b. Yahya el-Leysi, *Muvatta*, 733; Buhârî, 1543; Müslim, 1177.

²¹⁰ Ali el-Kârî, *Şerhu Müşkilâti'l-Muvatta*, II/385.

²¹¹ Buhârî, 5806; Müslim, 1177; Ebû Dâvûd, 1823; Tirmizî, 848; Neseî, 3633; İbn Mâce, 2930; Ahmed, *el-Müsned*, 4538; İbn Hibbân, *Sahih*, 3784.

Hadisin anlamı; hac sırasında Arafat'ta mutlaka durulması gerekir, demektir. Kim Arafat'ta durmazsa, haccı kaçırmış olur. Yoksa “*Hac, Arafat'tır*”ın anlamı; Arafat'ta duran kimseye haccın amellerinden başka bir şey gerekmez, anlamında değildir. Çünkü insan, Arafat'ta durursa, bunun dışında onun üzerinde, Müzdelife'de geceleme, ziyâret/farz tavafını yapmak, Safâ ve Merve arasında sa'y yapmak, cemrelere taş atmak, kurban kesmek, tıraş olmak ve Mina'da geceleme gibi, haccın diğer amelleri kalır. Buna göre “*Hac, Arafat'tır*” hadisinin anlamı; hacda mutlaka Arafat'ta durulması (vakfe yapılması) gerekir, demektir. Arafat'ta durmayanın, haccı yoktur/kabul olunmaz. Bunun içindir ki ilim ehli: “*Arafat'ta durmayı (vakfeyi) kaçıran kimse, haccı kaçırmış olur*” demişlerdir.

Müzdelife'den ayrılmadan Arafat vakfesinin yapanın haccı tamam olur:

İmam Ebû Yûsuf, *Kitâbu'l-Âsâr*'da Ebû Hanîfe'den, o Hammâd'dan, o İbrahim'den, o Ömer b. Hattâb'tan (Radiyallâhu Anh) şöyle rivâyet etmiştir:

Hz. Ömer, hacda Müzdelife'de iken bir adam geldi ve “*Ey müminlerin emiri! Ben hacca niyet ettim ancak şu anda buraya yenice yetişebildim*” dedi.

Hz. Ömer: “*Arafat'a uğradın mı?*” dedi.

Adam: “*Hayır!*” dedi.

Bunun üzerine Hz. Ömer, onunla beraber başka birisini göndererek: “*Bunu Arafat'a götür, orada vakfe yapsın. Sonra acele bir şekilde yanıma gelin. Ben burada insanları bekletir olacağım*” dedi.

Sabah olduğu zaman Ömer b. Hattâb (Radiyallâhu Anh) insanlarla beraber Müzdelife vakfesini yaptı. Sonra: “*Adam geldi mi?*” dedi.

“*Hayır*” dediler. Adam gelinceye kadar insanları orada bekletmeye devam etti. Adam gelince insanlarla beraber Müzdelife'den ayrıldı.²⁷⁰

Meş'aru'l-Harâm: Müzdelife hududu içerisinde yer alan “Kuzeh” dağında bir tepenin adıdır. Kur'ân-ı Kerimde: *فَإِذَا أَفْضُتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَادْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ* “*Arafat'tan (seller gibi) boşanıp aktığınız zaman Meş'ar-i Haram'ın yanında Allah'ı zikredin...*” şeklinde zikri geçen mübarek parçadır. Bazı âlimler “Cem” ve “Müzdelife” diye isimlenen bölgenin tamamına “Meş'aru'l-Harâm” dendiğini kabul eder.

²⁷⁰ Ebû Yûsuf, *Kitâbu'l-Âsâr*, 558; İbn Hüsrev, *Müsnedu Ebû Hanîfe*, 219; Hârezmî, *Câmiu'l-Mesânid*, I/521.